

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentarii Explicationum in reliquos quatuor M. T.
Ciceronis Tusculanarum Quæstionum libros ...**

Camerarius, Joachim

Basileae, 1543

VD16 C 370

In Tvscvlarvm Qvaestionvm Librum secundum, Ioachimi Camerarij
Explicatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70326](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70326)

IN TVSCVLANARVM
QVÆSTIONVM LI.
brum secundum, Ioachimi Ca-
merarij Explicatio.

DE APPELLATIONE antè est di-
ctum, ostensumq; à loco hanc factam esse.
Argumentum autem libri, ut ipse ait Cice-
ro, est de tolerando dolore. Vult enim do-
cere, nihil esse in dolore mali: neq; non mo-
dò extimescendum hunc, sed etiam per-
petiendum esse fortiter. Orditur à Chria:
quam cum destruat, tamen admodum ar-
tificiose assumit, ad fundamentum quod-

dam & ad commendationem scriptorum suorum in his libris. Citatur autè
uersus Ennianus, & collaudatur apud Gellium, libro v. capite xv.

Philosophandum est paucis, namq; omnino haud placet.

NIHIL agens.) Vel in ocio: sic enim qui uiuunt, nihil agere uidentur.
uel, nullius momenti ac ponderis actiones dicit: sic enim sentit ea esse quæ
agerentur sine dignitate, & extra Reip. administrationem, à qua iam se
remouerat, cum omnia essent in unius potestate. Iis enim temporibus
quibus fuit à Cæsare occupata Respublica, Cicero se ad philosophandum
còtulit: ut cum alibi, tum in quadam ad Varronem epistola significat ip-
se: Quis enim hoc non dederit nobis, ut cum opera nostra patria siue
non possit uti, siue nolit, ad eam uitam reuertamur, quam multi docti ho-
mines forsasse non rectè, sed tamen multi, etiam Reip. præponendâ put-
auerunt? Quæ igitur studia magnorū hominū sententia uacationem habent
etiam publici muneris, ijs concedente Repub. cur non abutamur? Est autè
similis locutio prouerbialis figura & apud Terentiū, Eunucho: Nihil di-
cis Parmeno. id est, nullius momenti putanda, quæ dicis. Et Plautū, Milite:
Nihil hoc quidè est. id est, futile. et Nihili homines, nullius precij dicimus.

TAMEN eos.) Huiusmodi quasi minus plenæ elocutiones & alibi repe-
riuntur. ut,

Naturam expellas furca, tamen usq; recurret.

intelli-

intelligendum enim, quanquam, aut simile: cuius ἀποδοσις, tamen.

QUANQUAM non sumus,) Occupatio, qua iam nunc occurrit reprehensoribus futuris disputationū suarum. In qua de toto genere contradictionum, quae Graecis sunt ἀντιρήσεις, bonae sententiae memorantur, et dignae quae a scriptoribus et disputatoribus horum etiam temporum diligenter cognoscerentur. Sed nos id quod instituimus, agamus.

ET ENIM si.) Hoc loco per occasionem comparationis contra eos dicit, qui se noua quadam laude Atticos appellari uolebāt, studentes generi cuidam orationis tenui et subtili, atq; sententioso. Contra quorū persuasionem falsam et alibi differuit, et destituit Oratorem suum, scriptū ad Brutum, qui et ipse hoc Atticum genus breue atq; angustum probaret. Sed de populi ac multitudinis hac in re iudicio, Cicero in Bruto dicit copiosius, et a doctorū illud iudicio dissentire negat. Et in Oratore ita: Semper oratorum eloquentiae moderatrix fuit auditorum prudentia. Omnes enim qui probari uolunt, uoluntatem eorum qui audiunt intuentur, ad eamq; et ad eorum arbitrium et nutum totos se fingunt et accommodant, etc. Hoc Demosthenicum est. De Atticorum autem istorū neglectione, in Bruto haec leguntur: Isti enim uidelicet Attici nostri, quod uolunt assequuntur. Ne illud quidem intelligunt, non modo ita memoriae proditum esse, sed ita necesse fuisse, cum Demosthenes dicturus esset, ut concursus audiendi causa ex tota Graecia fierent. At cum isti Attici dicunt, non modo a coronas quod est ipsum miserabile, sed etiam ab aduocatis relinquuntur. Sed Demosthenes de populari iudicio ita in Oratione περὶ τριφυλίου,

καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσων ἂν λέγοντων δυνάμειος τὸς ἀκούοντες, τὸ πλείονος μέγος κινδύος ἔντες. ὡς γὰρ ἐν ὑμῖν ἀπὸ δέξινος, ἢ πῶς ἐκαστὸν ἔχῃτε ἐννοίας, ἔτῳς ὁ λέγων ἔδοξε φρονεῖν. Et si Cicero non solum fauore, sed etiam iudicio, oratorem magnum probari sentit. Sed de his et ipsis satis.

NI SI quod se imitari.) In Oratore sic: Quid enim sit Atticum discat, eloquentiamq; ipsius uiribus, non imbecillitate sua metiantur. Nunc enim tantum quisq; laudat, quantum se sperat posse imitari.

EST enim philosophia.) Nam neq; intelligit sapientiae disputationes populus atq; multitudo, et ideo etiam odit: et ab doctrinae quasi calliditate timet simplicitati imperitiae suae. etsi res longe aliter se habet. Nam doctrina et eruditionis in summa perspicacia et consideratione maxima sim-

simplicitas est: contra uero, imperitia sunt suspiciones, & est malitia, atq; etiam (ut Terentianus uult Mitio) iniusticia.

SECUNDO populo.) id est fauente, & assentiente. ut secundi uenti, qui flatu & aspiratione sua adiuuant cursum nauigationis. In Hortensio, cohortatum se quam maxime potuerit ad philosophiæ studium, & quod genus philosophiæ minime arrogans, maximeq; & constans & elegans arbitraretur, quatuor Academicis libris ostēdisse, ipse dicit in Proœmio Diuin. 11. De Hortensio insuper hæc in Proœmio lib. 1. de Fin. *Quantum philosophiæ quidem uituperatoribus satis responsum est eo libro, quo à nobis philosophia defensa & collaudata est, cum esset accusata & uituperata ab Hortensio.*

ORATORVM laus.) De ortu & incrementis eloquentiæ Latine, extat Ciceronis Brutus.

PHILOSOPHIA nascatur.) Eleganter deficientiæ illi hanc originem opposuit, ut submittendam quasi nouam hæc philosophiæ sobolem, eloquentiæ senectuti censeat. Nimis autem celeriter hoc quod Cicero nūc prædicit, postea accidit. Post illius enim interitum eloquentia statim debilitata est, & breui tempore intercidit. De quo, in primo libro differuimus copiose.

NOS QVE ipsos refelli.) Egregia & salutaris sententia ad uitæ cōmunitatem, contra peruicaciam contentiosorum hominum. De qua re præclare in primo de Fin. ita: Fieri ò Triari nullo pacto potest, ut non dicas quid non probes eius à quo dissentias. Quid enim me prohiberet Epicureum esse, si probarem quæ ille diceret, cum præsertim illa perdiscere ludus esset? Quamobrem differentium inter se reprehensiones non sunt uituperanda. Maledicta, tum contumelia, tum iracundiæ contentiones, con certationesq; in disputando pertinaces, indignæ philosophia mihi uideri solent. Tūc Torquatus inquit, prorsus assentior. Neq; enim disputari sine reprehensione, nec cum iracundia aut pertinacia recte disputari potest.

QVA SI addicti & consecrati.) Addicebantur, qui cum soluendo non essent, alteri tradebantur. & in emtione ac uenditione, res quæ uenit, addicitur. Ex eo Addictus, destinatus & traditus: ut morti, supplicio addictus. Et Horatius,

Nullius addictus iurare in uerba magistri.

Consecratos autem quasi deuotos accipimus. ut in formula deuotionis, quæ refertur à Macrobio Saturn. lib. 111. Exercitumq; hostium, urbes a-

» grosq; capita etatesq; eorum deuotas consecratasq; habeatis. Hoc autem facere, quod hoc loco dicit Cicero, uulgare etiam uerbum uetat, quo dicitur, Satius esse mutare cursum perperam institutum, quam in illo pergere. Πάλιν δ' ὀμῆσαι μᾶλλον, ἢ λανθῆσαι ἀσφαλίην.

SED si possumus.) Obiter contra Epicureos, non solum ut male sentientes, sed etiā ut indoctos, dicit: et Peripateticam Academicamq; philosophandi rationem probat. Ratione autem & uia, etiam alibi. ut in Officijs: Omnis enim quæ à ratione suscipitur aliqua de re institutio. de Diu. II. Quam si opt. artium uias traderē ciuibus meis. Græcis ἀδιδασκείτω, cum duce ratione quasi per uiam quādam artis proceditur in differendo. Quæ luculente exposuit Cicero in primo libro de Oratore. ubi docet hoc totum quod artem dicamus, alia quadam extrinsecus assumpta sciencia constitui, quæ & generibus quasi materiam quandam susceptam constringat & complectatur, partibusq; ac ueluti membris distinguat, & omnia definitionibus illustret. quæ sunt dialecticæ omnia, quam strenue contempsisse Epicureos constat. Quod autem futilia & leuia sint disputata Epicureorum, etiam hoc alibi Cicero argumento esse ait, quod facile à quouis ediscantur. Itaq; nunc dicit, minime ignorari quid illi doceant.

NAM ut Plat.) Comparatione et aliorum philosophorum sectas collaudat, & hanc Epicureorum uituperat.

PHILO.) Academico Philone, cui discipulus postea illius successisset Antiochus, ipse se magistro usum, in Bruto scribit.

» PERIPAT. Acad.) De hoc ita in Orat. Hæc igitur questio à proprijs
» personis & temporibus, ad uniuersi generis orationem tradata, appella-
» tur ἑστίς. In hæc Aristoteles adolescentes non ad philosophorum morem
» tenuiter differendi, sed ad copiam rhetorum in utramq; partem, ut orna-
» tius & uberius dici possit, exercuit.

DICI non potest.) Annectitur ad superiorem de morte disputationem, hæc de dolore: inserta quadā ueluti cautiuncula, ne quis etiam repugnantibus in animis hoc posse philosophiæ præcepta existimet, ut ad uirtutem & decus colendum illi excitentur. Requirit enim hæc assentientes atq; obsequentes, & cupidos bonorum illorum quæ offert philosophia, promittitq; hominibus. Hæc autem etsi omnia uirtutis atq; laudis ac decoris & honesti idem significantibus uocabulis appellantur, tamen multiplicitia sunt, & uariæ formæ illorum: ideoq; alia ab alijs magis minus ue appetuntur, studiosiusq; aut negligentius excipiuntur, pro ingeniorum uarietate.

rietate. Qua de re copiose posset dici, & omnino eiusmodi est in qua inquirenda & explicanda sapientiae quoque studium occupari debeat: sed nunc neque proposito de nostro, neque suo in loco sit futurum. Quare reliqua percurramus.

FORTES fortuna. Secundum hoc, Audentes fortuna iuuat. & hoc, Audentes forsque deusque iuuat. Est autem in Phormione, Fortes fortuna adiuuat.

ITA moratus. Vt apud Terentium: Quid mulieris uxorem habes, aut quibus moratam moribus?

VT enim si. Elegantiis similitudinibus docet, turpissime in uita peccari a philosophis, uita magistris.

NONNE igitur. Obiectum dissoluit Attici, idque breuiter. nam recipere res longiorem disputationem potuit. Quaestio autem haec est: Vtrum ea uis sit philosophicorum praecceptorum, ut excitare per se animos hominum ad uirtutem possint. De quo differi sane copiose nihil fortasse attineat. Nam constat, hoc illa non posse: quippe cum tam multi audiuerint atque cognouerint, sine fructu, & nunc quoque audiant, neque meliores reddantur. Ergo opus est capace & idoneo animo, ut non sit iam philosophiae culpa, si minus efficiant praecceptiones illius, sed refragantis auditoris: ut quod super aqua non pingi neque scribi possit, non pictoris aut scriptoris uitio sit, sed propter repugnantem scriptioni & picturae aquam. Sed quae haec, & unde nata sit in genere humano animorum uoluntatumque diuersitas & dissimilitudo, quaeque haec ingenij atque indolis multiplex forma, id explicatu & longum & difficile. De quo aliquando fortassis non minus idoneo in loco, sed cum plusculum ocij nacti fuerimus, nostram sententiam exponemus, quam tamen iam in primo libro magna ex parte ostendimus. Sunt enim haec hominum studiosorum ueritatis et eruditionis, curae & inquisitionis nequaquam indigna.

MAGIS esset. Secundum prouerbium, quod male institutum cursum mutare, non prosequi iubet.

DE uarijs disc. Quas Graeci *αἰσθησις* nominant. Disputationem autem finium copiose exequitur Cicero, & in quinto de Finibus, & in V. Tusculanae. Sex quidem secundum Carneadem esse omnino simplices fines commemorat in V. de Finibus. Voluptatis appetitum, quamuis haec non contingat: aut studium non dolendi: aut ut ijs potiri possimus quae prima secundum naturam uocantur: uoluptatem ipsam: uacuitatem doloris: fructum & copiam eorum quae prima secundum naturam uocant. Ita erit

septimus, adiunctæ uoluptatis ad honestatem: octauus, ad hanc uacuitatis doloris. nonus, accessio illorū quæ prima secundum naturam uocant. Requiritur autem in his finem Stoicorum uideo ab aliquo posse, uirtutem, quæ illis sola bonum est. Sed illi, ut in tertio de Fin. docetur, cum possiderent ortum quendam ultimi boni de principijs naturalibus, ad conuenientiam naturæ illud deduxere, ut summum bonum dicerent esse, conuenienter naturæ uiuere: id est, ἡμολογουμένως τῆ φύσει βίη, in hoc iam uirtutem, siue honestatem constituerent. De Aristone autem, & Pyrrhone, atq; etiam Herylo, ita Cicero in V. de Fin. iam explosæ eiectionis sententiæ Pyrrhonis, Aristonis, Heryli, quod in hunc orbem quem circumscripsimus, incidere non possint, adhibendæ omnino non fuerunt, & c. Atq; ibi & Cicero significat, Pyrrhonem omne discrimen uitæ sustulisse, cum præter honestatē & turpia nihil neq; expetendum neq; fugiendum traderet. itidemq; Herylum, qui negaret quicquam esse bonum nisi scientiam. De Aristone Plutarchus, *περὶ ἠθικῶν ἀρετῶν*,

Αἰσίων δὲ ὁ χιθὼν τῆ μὲν ὑσία μίαν καὶ αὐτὸς ἀρετῶν ἐπιπέδ, καὶ ὑγείαν ἀνόμαζε. τῶ δὲ, πρὸς τι πῶς, ὁ σαφὸς καὶ πλείονας. ὡς εἰ τις ἐθέλοι. τῶ ὄρασι μὲν, λυκοῦ μὲν αὐτὸς ἀνομιάνην, λυκοῦ δὲ ἀν καλεῖν, μελάνων δὲ μελανθίαν.

Et Galenus, *περὶ τῶν λεκτῶν ἰσχυρῶν καὶ πλάτωνος διορθῶν*, dicit hanc uim appellasse Aristonem *ἐπισημῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν*.

METRODORVS.) Huius & alibi meminit Cicero. fuit de præcipuis sectatoribus atq; amicis Epicuri: cuius memoriā coli cum sua, testamento iussit. Hic Atheniensis, non ille posterior Scepsius, fuit præstanti memoria, cuius mentio fit in prima Tusculana. Fuit & alius Metrodorus Stratoniceus, desertor Epicuri. Itemq; alius uetustior, magister Anaxarchi. Sententiam autem Metrodori hanc in secundo Fin. ita retulit: Metrodorus penè aliter quàm Epicurus, beatum esse describit his serè uerbis: Cum corpus bene constitutum sit, & sit exploratum ita futurum.

ASPICE Philoctetam.) De tragœdia Accij, ut uidetur. huius enim Philoctetes citatur à Macrobio, & Cicerone. de Fin. v. Eisdem uersus in 11. Finium posuit, de Philocteta,

Cui uiperino morsu uenæ uiscerum
Veneno imbutæ, tetros cruciatus cient.

APVD Sophoclem.) Trachiniæ fabula Sobhoclea, argumenti infecti Her-

Herculis ab uxore Deianira inficia, ueneno Nesei cruoris. Sunt autem uersus à Cicerone luculente translati, omisis quidem aliquot: ut placuit subiectis Grecis indicare.

ὦ πολλὰ δὴ καὶ θόρυμα, καὶ λόγῳ λαοὶ,
καὶ χεῖρ, καὶ νότισι μοχθησας ἐγώ.
ὡς πῶ τοῖσιν ἔτ' ἀκούεις ἢ δῖος
πρὸδῆκον, ἔθ' ὁ συγνὸς θυροδενὺς ἐμοί,
οἶον τόδ' ἢ δολῶπις οἰνῶς κέρη
λαβῆναι ὡμοῖς τοῖς ἐμοῖς, ἐρηνύων
ὑφαντῶν ἀμφίβλητρον, ὦ δούλωμαι.
πλὴν γὰρ πρὸς μαχθῆν, ἐκ μὲν ἐχράτας
βέβρωκε σάρας, πλὴν μόνως τ' ἀρτηρίας
ῥοφεί ξυνοιοῦν. ἐκ δὲ χλωρὸν αἷμά μου
πέπωκεν ἢ δῖν, καὶ διεφθαρμαι δέμας
ἢ πᾶν, ἀφραδῶ τῆδε χειρῶν πεδῖν.
ὡς τοῦτα λόγῳ πεδῖν, ἔθ' ὁ γνηνῆς
σραφὲς γιγάντων, ἔτε θῆρα ὄβια,
ἔθ' ἑλλας, ἔθ' ἀγλωσθ, ἔθ' ὅσιν ἐγώ
γαῖαν λαδαίρων ἰσχυλῶν, ἔθρασε πῶ.
γυνὴ δὲ, θῆλυς ἔσα, κοῦκ ἀδρός φύσιν,
μόνη με δὴ κερθεῖλε φασγάνῳ δίχα.
ὦ πά, γενὸ μοι πᾶς ἐτήτυμθ γηγῶς,
καὶ μὴ τὸ μητρὸς ὄνομα πρὸς βόσους πλείον,
δός μοι χερῶν σάιν αὐτὸς εἶς οἴκῳ λαβῶν,
εἰς χεῖρα τῶν τεκνῶν, ὡς εἶδῳ σάφα
εἰ τῶμόν ἀλγῆς μάλλον, ἢ λείνης ὄρθῳ
λαβῆναι εἶδῳ ἐν δίκῃ κακῶν.
ἔθ' ὦ τέκνον, τόλμισον, οἴκτερον τέ με
πολλοῖσιν οἴκτρον. ὅσις ὡς παρθένος
βέβρωκα λαλαῶν, καὶ τόδ' ὅκῳ εἰς ποτε
τόνδ' ἀνδρα φαῖν πρὸδ' ἰσείν διεφραῶντα,
ἀλλ' ἀσέναντα ὄβει ἐσπόμεν λαοῖς.
νῦν δ' ἐκ θῆρας θῆλυς ἐνθῆμαι τῆλας.

καὶ νῦν προσελθὼν, σῆθι πλησίον πατρός.
 σκέψαι δ' ὁποίας ταῦτα συμφορᾶς ὑπο
 πέπονθα. δειξὼ γὰρ τάδ' ἐκκαλυμμάτων.
 ἰδὲ, θεῶνδε πάντες ἄθλιον δέμας,
 δεῖτε γὰρ δύσκηον ὡς οἰκτρῶς ἔχω.
 αἰ, αἰ. ὦ τέλας, ἔ, ἔ.
 ἔβαλψεν ἄτης σπασμός ἀρτίως. ὁ δ' αὖ
 διήξε πλοῦρον, εἶδ' ἀγύμνασον μ' ἄμ
 εοικεν ἢ τάλαινα διάβορος νόσος.
 ὦ νᾶξ αἰδῶν, δέξαι με.
 ὦ δῖος ἀλίτης, παῖσον.
 ἐνόησον ὦ νᾶξ, ἐγκατάσκηψον βέλθ
 πᾶτερ λιραυῶδ. δαίνυται γὰρ αὖ πάλιν.
 ἦνθηκεν, ἐξώρμηκεν, ὦ χεῖρες χεῖρες,
 ὦ νότα καὶ στήνα, ὦ φίλοι βραχίονες.
 ὑμεῖς ἐκείνοι δὲ καθεσάθε, οἱ ποτε
 νεμέας ἐνοίκου βουκόλων ἀλάστορα
 λείοντ' ἀπλαγῆν θρέμμα, καὶ πρῶσθήγορον
 βία καταγεγάσθε, λδρναίαν δ' ὕψραν,
 διφυῆ τ' ἄμικτον ἰπποβαμονα στρατῶν
 θηρῶν, ὑβείστω ἀνομοῦ ὑπέροχον βίαν,
 ἐρυμαῦθιόν τε θῆρα. τὸν δ' ἔπο χθονός
 ἤσθε τείκερον σκύλακ' ἀπρόσμαχον τέρας
 δεινῆς ἐχίδνης θρέμμα, τὸν τε χρυσέου
 δροακοντα μήλων φύλακ' ἐπ' ἐχάρις τόποις,
 ἄλλων τε μόχθων μυείων ἐγδυσαίμην,
 καὶ δόεις τρώπαι ἔσσηε τῶν ἐμῶν χειρῶν.

Q V AB corpore exanclata.) Vetus est uerbum exanclare, quod perficere, et ueluti ministerio quodā exequi, cūq; difficultate peragere significat. Simili in significatione ἔφατλειο Græci dicūt, ut Eurip. Cyclope usus est. Item Medea, πρὶν τὴν ἐφατλικίαν. ducta translatione ab opere aquarum hauriendarum, siue de puteis, seu cum carine exhauriuntur. Virgilius interpretatus est græcum, Aeneid. IIII. Quæ bella exhausta canebat.

nebat. Verum exanclare Latinum est uerbum, nec ab illo Græco, exantlare, ut aliqui falso tradidere.

DE COLOREM.) $\chi\lambda\omega\rho\acute{o}\nu$, id est uiridem. hoc est liuidum, de tabe ueneni. suus enim sanguinis color, ruber est & purpureus. Cum igitur liuet, tum decolor est.

POTIOREM putes.) Græca hoc loco $\sigma\upsilon\upsilon\tau\epsilon\tau\iota\mu$. ut mox copiosiora sunt Latina, quàm Græca, $\omega\lambda\lambda\epsilon\iota\sigma\tau\eta\ \delta\iota\kappa\tau\acute{\rho}\epsilon\tau$, Gentes nostras flebunt miserias. Qui enim sunt $\omega\lambda\lambda\alpha\iota$? toti certe populi.

INGEMISCENTEM malo.) Post hunc uersum, & de Græcis, et quia minus coherent sequentia, suspicari licet deesse aliquid.

LACERATI patris.) Rursum correpta Græca sunt, exclusa illa quadam actiuosa querela.

NEMAEVS.) $\epsilon\ \nu\epsilon\mu\alpha\iota\acute{o}\varsigma$. Ita numeri exigunt ut legamus. est enim $\alpha\ \omega\delta$ $\alpha\ \nu\epsilon\mu\alpha\iota\acute{o}\varsigma$ $\delta\ \nu\epsilon\mu\alpha\iota\acute{o}\varsigma$, & $\delta\ \nu\epsilon\mu\alpha\iota\acute{o}\varsigma$. Fabularum autem historie exposita sunt in explicacione nostra Sophocleæ tragediæ: unde, si quis requiret, assumere poterit.

LERNAM terram.) Vel pro Lerneam terram posuit: uel scribendū est Lerneæ terram. Prius fuerit tale, quale est, Urbem Romæ: posterius, ut, Urbem Patani. Excetra autem, à ueteribus Latinis hydra appellata.

SPOLIA cepit.) $\gamma\epsilon\gamma\omega\alpha\iota\ \epsilon\gamma\eta\sigma\iota$. prius est in Latino, in Græco posterius. Nam uicti fusiq; hostes spoliari solebant, atq; ita de spolijs excitari trophæum, ut describitur Aeneid. x.

AESCHYLVS, non poëta.) Vetus poëta Aeschylus, st uidiosus philosophiæ Pythagoricæ, ut Euripides Anaxagoriæ: qui et Anaxagorā audiuisse traditur. Locus aut est de Prometheus, ut apparet, $\lambda\upsilon\sigma\mu\epsilon\lambda\omega$ Aeschyli: quæ fabula nūc nō extat. Scripsit idē et $\omega\upsilon\pi\epsilon\phi\epsilon\sigma\theta\epsilon\mu\ \pi\epsilon\tau\epsilon\mu\delta\iota\alpha$. Ad nos $\delta\ \epsilon\ \sigma\mu\omega\tau\eta\varsigma$ tantummodo, eaq; mendosa peruenit. Nobis quidem, cū hæc annotaremus, spes erat facta melioris exemplaris, ab eruditissimo iuriscoſulto L V D O V I C O B R A S S I C A N O: quod si acceperimus, libenter & cupide cum studiosis opt. literarum & artium humanitatis sumus communicaturi.

EX quo.) Temporis longitudinem maximā significat, quod metitur à prima mundi origine, ex quo uel pluuia Caucasus irrigetur. nā & pluuia liqueſcentes quædam stille sunt, à solis lumine. uel, ex quo solis æſtu nives liqueſcant Caucaſi. Illum autem uersum, Sublime inuolans, Pinnata cauda noſtrum adulat sanguinem: adducit Nonius de Prometheus Accij.

B Recte

RECTE igitur à Platone.) Non enim expelluntur, neq; contumeliose eijciuntur poete à Platone, sed (ut Cicero ait) ducuntur è ciuitate quam ille instituit, & quidem perquam honorifice. Locus est in III. πολιτῶν, Ἄνδρα δὴ, ὡς εἴκει, διωσόμενον ὑπὸ βίας παντοδαπῶν γίνεσθαι, καὶ μιμεῖσθαι πάντα χρέματα, εἰ ἡμῖν ἀτίκοιτο εἰς τὴν πόλιν αὐτὸς τε καὶ τὰ ποιήματα βεβόωντο ἐπιλέξασθαι, πρὸς κωδοῖμεν αὐτῶν, ὡς ἑρῶν καὶ θαυμασῶν καὶ ἠδύων, εἰπωμένων δ' αὐτῶν, ὡς ἔκδοσι τοῦτο ἀνὴρ ἐν τῇ πόλει παρ' ἡμῖν, ἔτε δέ μιν ἐγγενέας, ἀρπύμπομεν τε αὐτῶν εἰς ἄλλην πόλιν, μύρον λατρεῖ τῆς κεφαλῆς καταχέαντες, καὶ ἐείω σέψαντες. Horum talis est sensus: At eum qui per sapientiam, ut uidetur, uarium se præbere, omnesq; res imitari potest, si ad nos uenerit huc in urbē ipse, uolueritq; proferre poemata sua, adoraturi illum ut sanctum admirabilemq; & suauem, hoc autem dicturi simus, talem apud nos in urbe hic esse neminem. Itaq; profuso in caput ipsius unguento, fascijs redimitum in aliam eum urbem ablegauerimus. Sed hæc non accipienda sunt sic, quasi poetice infamem, aut à studio poetarum debeant nos absterrere: sed ut hoc efficiant, ne temere, sed ut eum attentione & cura poetarum carmina legantur. de quo quidem in Homericis copiosius disserimus.

QVIS igitur.) Argute hoc contra Epicurum affert, atq; concludit. Si enim maximū est dedecus, id est turpissimū philosopho, affirmare dolorem summū esse malum, & dedecus propter consequentiam doloris malum, ut honestas propter uoluptatem quam parit bonū est: quantus dolor hæc dicentem Epicurum debuit sequi? sed nullum ille sentit ob hoc quidē dictum.

SATIS mihi dedisti.) nihil quaero amplius: uel, satis habeo. ut Terentius: Non satis habes, si tibi dieculam addo? Sunt & in iure hæc forma sermonis usi, ut Cicero pro Quintio sæpe. Et satis accipere dixerunt eum, cui satis daretur: ut in Sticho.

RATIVNCVLIS.) Non enim satis esse has conclusiones Stoicorum sentit. Et hoc loco ad ornatum figurauit orationem διὰ λόγου, id est sermocinatione, quasi colloquens cum Zenone, autore (ut notum est) Stoicæ sectæ. Vbi personæ Attici & Marci, temere insertæ, sine dubio tollendæ sunt.

NEQVITIAM.) leuitatem & uitiositatē dixere. & Hominem nequū, qui nihil esset. & improbitatem: Nequitia est, quæ te nō finit esse senem.

REIECIENDVM.) ἀπορριπτόν. Nam Stoici, quæ neque honesta essent per se, neq; turpia, ea dixerunt ἀδιόπορα. ut vires, formam, dolorem, infamiam. sed horum alia sunt ἀπορριπτόν, τὰ ἀσφαλισμένα, id est proposita, ut Cicero uertit de Finib. III. ἀπορριπτόν ἢ τὰ ἀνασφαλισμένα, id est reiecta. Sed quia dupliciter sunt illa neutra accipienda, (nā alia nihil prorsus habent momenti, ut digitum extendere aut contrahere: alia estimationem quandam habent & sumuntur, id est ἐκτιμήματα, quod ἐν τοῖς οὐδὲν ἀπορριπτόν non fit) ideo placuit subiungere Ciceronis de primo Acad. locum, quo hæc diserte explicantur. Zeno igitur nullo modo is erat, qui, ut Theophrastus, neruos uirtutis incideret: sed contra, qui omnia quæq; ad beatam uitam pertinerēt, in una uirtute poneret, nec quicquam aliud numeraret in bonis: idq; appellaret honestum, quod esset simplex quoddam & unum bonum. Cætera autem etsi nec bona nec mala essent, tamen alia secundum naturam dicebat, alia naturæ contraria. Neutra autem in medijs relinquebat, in quibus ponebat nihil omnino esse momenti. Sed quæ essent sumenda, ex ijs alia pluris esse æstimanda, alia minoris. Quæ pluris, ea proposita appellabat: reiecta autem, quæ minoris. In IIII. autem Finiū, ἀπορριπτόν interpretatur quidem producta, sed mollius esse putat proposita, aut præcipua: & illa contraria, reiectanea. Item in tertio, promota illa, & hæc remota: ubi & rem ipsam explicat.

SED re succumbere.) Zenonum hoc est. In hac gloria et hoc splendore uerborum, nemo non re ipsa laudem tucri debebat. cōtra quod Cicero, optari hoc quidem facile posse, sed philosophiæ esse doctrinam.

QUOD honestum.) Ita in IIII. Finiū: Si una uirtus, unum istud quod honestum appellas, rectum, laudabile, decorum, erit enim notius quale sit pluribus notatum uocabulis idem declarantibus.

NIHIL est planè.) Prouerbiali figura: id est futile, leue, nullius momenti. Euripid. Andro. οὐδὲν δὲ οὐδὲν ἄ. Item, Nihil præ ut futurum dicis. & similia. Item Milite, Illud quidem nihil est.

AUT enim nulla uirtus est.) Propositum generale distinctè & distributè exequitur, per illas notas & usitatas honesti species traducens disputationem suam.

CORINTHIIS.) De are Corinthio, quod casus miscuit, ut ait Plinius, fit et postea à Cicerone mentio, libro quarto: Ingeniosi, ut æs Corinthium in æruginem, sic illi in morbum & incidunt tardius, & recreantur ocuis. De hoc uasa & signa efficta, incredibili uel insano potius studio expetita

Lib. 34. Ca. 2

quondam fuisse, Plinius quoque indicat. Attingit autem hoc loco dogma Stoicorum, qui & simplicem uniusq; modi uirtutem, quamuis nominibus distingueretur, esse uoluerit: & partam non amitti. Est enim secundum illos sapiens beatus, quod non esset in periculo amittende illius. Et comprehensio Stoica firma & certa esse debet. Sed de hoc contrariae sententiae exponuntur, Chrysippi & Cleanthis. Chrysippus enim ἀποβλητὴν, id est amitti posse uirtutem dixit: nō posse, hoc est ἀναποβλητὸν ἴνα, Cleanthes.

PHILOCTETAM.) Aliqui libri sic habent hoc loco, Prometheum aut Philoctetam illum. Sed retineamus sanè hanc scripturam, Philoctetam illū,

— Qui iacet in lectulo humido,

Qui eiulatu, questu, gemitu, fremitibus,

Resonando multum flebiles uoces refert.

Sunt autem de tragœdia quapiam uersus senarij iambici, primus quidem dimidiatus, duo sequentes integri. In secundo autem, uel soluenda particula Qui, ut fiat Qui dissyllabon. aut addenda coniunctio Que, ut sit, quiq;.

DA iugulum. id est, fesus & uictus fer extrema. Prouerbiati figura dictum: sumta de translatione uel ab ijs qui iugulantur in supplicijs: uel de ludo gladiatorio.

CRETVM quidem.) Exemplis docet, posse superari dolorem, & patientia cum animos tum corpora durari. De Lycurgo dictum est & in prima Tusculana, fuisse Leobotæ regij sanguinis pueri fratris filium & tutorem, &c. De Minoë traditur, Iouis colloquio illum usum in Creta annis nouem. Sic enim interpretantur aliqui, ἰουὺπος βασιλεὺς διδοὺς μεγάλας ἀρετὰς. Appellat & Plato Cretensium leges, Iouis leges. νόμων δ,

καὶ ἐπινοῶν βέλους ἀνεξελέστων, πῶς ἐν τοῖς τοῦ Διὸς λεγομένοις νόμοις, τοῖς τε τοῦ πούβλις ἀπόλλωνος, ἔς μίνως τε καὶ λυκούργου ἐβέβηκεν, ἐν ἑσὶ τε πάντα τοῦτα, &c. De uerberationibus autem puerorum Spartanorum, notæ sunt historie quæ traduntur à Plutarcho in Lycurgo, & Xenophonte in Politia: copiosiss. autem à Pausania, ut subiecimus. Locus qui cognominatur Limneum, sanum est Diane Orthie. Simulacrum autem illud esse ferunt, quod olim Orestes & Iphigenia de Taurica clam asportarint. Idq; aiunt perlatum ad se Lacedæmonij, quippe apud quos rex fuerit Orestes. uidenturq; mihi uerisimiliora hac de re narrare, quàm Athenienses. Nam qua ratione Braurone simulacrum

Hic locus supra in lib. 1. corrigendus. nā perperam legitur.

Ex Laonicis

lacrum illud Iphigenia reliquerit? Aut cum Athenienses ad relinquendū locum illum se pararunt, quomodo in naues non etiam illud imposuerunt? praesertim cum tanta nunc etiam fama sit deæ Tauricæ, ut contendant & Cappadoces, & Ponti Euxini accole, simulacrum illius esse penes se. contendant & Lydi, qui colunt Dianam Anaitida. Paterentur ne igitur hoc neglectum præde esse Medis Athenienses? Bauronis enim simulacrum Susa deportatum, postea à Seluco Syrijs datum fuit, qui nostris temporibus Laodicenses sunt. Sed & hæc argumenta habeo, esse Orthiam apud Lacedæmonios simulacrum, allatum de barbaris. Hoc enim cum reperissent Astrabacus & Alopecus filij Irbi, nepotes Amphisthenis, qui filius fuisset Amphiclis, nepos Agidis, statim uersi sunt in furorem. Præterea Limnæ Spartani, & Cynosurienses, Mesoæq; ac Pitanes incola, in sacrificio Dianæ primum rixam, deinde & prælium cōmiserunt, & multis iuxta aram cæsis, reliqui morbis conficiebantur. Tum oraculum datum fuit, ut aram humano sanguine cruentarent. Cumq; sorte deligerentur ij qui mactarentur, ritum hunc Lycurgus mutauit, puerorum uerberationibus. atq; ita quoq; repletur ara humano sanguine. Astat autem cum simulacro sacerdos, quod exiguum est & leue: quod uerberantes, si alicui sorte puero forma generæ ue præstanti pepercerint, fit illud graue: deq; eo sacerdos conqueri solet. Ita retinet simulacrum Tauricæ deæ sanguinis cupiditatem. Vocatur autem illa non Orthia tantum, sed & Lygo desma, &c.

A D necem.) Sic uerberari solitos scribit, ut penè necarentur. Ut Terentius, Verberibus te cæsum in pistrinum Daue dedam, usq; ad necem. Et si Plutarchus in Lycurgo tradidit, se uidisse morientes inter uerbera. Et Lucianus Anacharside scripsit, statuarum honore affici inter uerbera exanimatos pueros.

DIFFERUNT aliquid.) id est in aliquo, *Lat. à τὸ. ut. Quid me uis? Aliqui malunt, differt: ita erit connexio uerborum notior. Excurrit autem hoc loco Cicero in disputationem quandam, de quodam significationis discrimine, laboris et doloris. quam Græcos non seruare ait. de qua quidē tota re uix inuenio quid dicam. Ac suspicor, dicendum enim quod sentio, in quadam cupiditate nimia ornandi amplificandiq; linguam Latinam Ciceronem progressum hoc quidem loco ad Græcorum reprehensionem paulo incogitantius. Et si enim *πρόβου*, (nam non reperio aliud uocabulum quod Cicero designet, & *πρόβου* appellant Græci *τὸς σπουδαίους*, qui sunt Latinis industrij, quo & Ioannes quidam Grammaticus cogno-*

mento fuit uocatus) πόνος ergo, etsi illi etiam in doloris significatione ponunt, ut cum medici sic loquuntur, πόνος αἰθυσίς ἐστὶν ἀνίαρὰ, καὶ δάπερ ἢ ἄδον ἢ προσυδὸς αἰθυσίς. Et πόνους ἀδύωνος nominant quae dolent, atque ita et cruciatus appellarunt Stoici, ut cum dixere πόνος esse ἀδύωνος, quod quidem maxime Ciceronem mouisse apparet, ut haec talem ad modum differeret: haec igitur etsi ita se habent, tamen uocabulum profecto id proprie significat Graecis πόνος, quod Latinis labor, et ad doloris sensum in illa affinitate significationis transfertur. ut Latini quoque laborare dicunt eum qui animo sit sollicito, quod molestiam certe habet. Itaque Homerus Iliad. 6. ἄδεις γὰρ κατὰ θυμὸν ἀδελφεὸν ὧς ἔπονείτο. Et Iliad. 11. ἢ ἐθέλεις ἄλιον θείναι πόνον, ἢ δ' ἀτέλειον ἴδωσθ' ὄν ἴδωσθα μόνον. Et Sophocles Aiace, πόνος πόνος πόνον φέρει. de laboriosa molestia inquisitionis. Et cum alia dolorem Graecis significant, tum ἄλγος, et communius ἀλγιστὸν. Iliad. 2. ἀλγιστὸς δ' ἀχρεῖον ἴδων, de pulso Therfita. Sed de his satis. De uirginibus Lacanis et ipsis nota sunt ea quae hoc loco Cicero attingit, quarum et ipsarum exercitia fuerunt cum sua, tum communia cum adolescentibus. quod ut periculosum ad tuendam pudicitiam, exprobratur illis uerbis Pelei in Andromacha:

— ἔδ' αὖ ἐβέλοιστο τις,
σώφρων γυνοῖο παρπατίδων ἰόρκ.
αἰεὶ νεοισιγ' ἐξεργεῖσθαι δόμους,
γυμνοῖσι μηροῖς, καὶ πέλαις ἀναιμύοις,
δρόμους παλαιστράς τ' ἐκ ἀναχρῆτος ἐμοῦ
λοινῶς ἔχουσι. κατὰ δαυμάζου χροῶν,
εἰ μὴ γυμναῖας σώφρονες παιδόδουτε.

Sed Eurotas fuit fluvius Lacedaemonis, ad quem illi exercitibus operam dedere. Et est nomen puellarum Spartanarum comicum, φαινομενίδων. Fertilitatem autem barbaram dici accipio fecunditatem, id est τὴν ἐν τινίαν, cui ocium et fuga laborum idonea: ita enim minus sicca corpora, concipiendo foetui apta redduntur.

SINE anapaesticis pedibus. Non modo ad tibiam, sed citharam quoque conflixisse Spartanos accepimus. Anapaestos autem modos fuisse, Cicero plane hoc loco dicit. Et sane sunt, ad quandam ueluti stabilitatem et aequabilitatem appositi, cum deponantur in longam syllabam. admiscuisse
tamis

iamen crebros spondeos accepimus, ut syzygia spondaica reperiantur, Laconicae appellatae. Sed de anapaestis haec metrici tradidere: Anapaestici trimetrum catalecticum in syllabam, appellatum Messeniacum, & ἰσχυρὸν, quod esset proprium carmen Lacedaemoniorum, idque ad tibias illos accinuisse in praелиjs, incedentes ante consuetum ad numeros, non tam ad incendendos quam regendos animos. Ponuntur autem in hoc anapaesti ante spondeos. ut,

Age dic nunc tibia Marti carmen amicum.

Nam de ultima syllaba quod praecipere, breuem illam esse debere, id nihil est: cum satis constet, ultimas syllabas certum tempus non habere.

MVLIER uidebitur.) Prouerbiali figura sermonis dictum. nā sexus iste mollis est, & infirmus. ut in Terentiana Eunucho, Senem mulierem.

QUANTVM experti sumus.) De praelio in Philippis dicit, quod depugnatum fuit inter Caesarem & Pompeium.

O PATROCLES.) De tragodia latina uersus iambici tetrametri catalecti. Translatum autem est argumentū de Iliad. x. ubi occurrit saucius Alexandri sagitta Eurypylus, filius Euaemonis, Patroclo, & primum interrogatur quo in loco sint res Graecorum, & ita deinde curatur.

VBI tantum luctus continuatus.) Apparet miserationem hoc loco poetam tragicum inseruisse. sed illa apud Homerum ponitur initio,

O infelices regesque ducesque Pelasgum,

Scilicet à uestris procul, & tellure paterna,

Vestra omenta canes pascent albentia Troum.

SI QUIDEM homo esset. Id est, si quid in illo esset humanitatis. Tuo si homo sis, hic faciet. & Homo sum, humani nihil à me alienum puto.

NIHIL minus.) Prouerbialis ἰσχυρὸν negationis. Aesopi autē, tragicodiarū nobilis actoris temporis sui, et alibi facit mentionem: ut in epistola libri VII. ad Marium, Deliciae uero tuae, noster Aesopus. Et Horatius: Quae grauis Aesopus, quae doctus Roscius agit.

CONSVETVDINIS.) Vnde & hanc, naturae uim, inueteratam praesertim, obtinere aiunt. Et nota est Theophrasti sententia, Consuetudinem esse quasi alteram naturam.

SAMNIS spurcus.) Samnitum enim nationem gladiatoriam fuisse accepimus. Versus autem hic est Lucilianus, de Esermino.

AGE sis nunc de ratione.) Transit ad argumenta, quibus ostendit, & tolerabi-

tolerabilem & tolerandum esse dolorem. & præcepta quædam fortitudinis explicat, & Epicurea hac in parte reijcit.

PERCVLERIT.) percussit. Perculit illico: & Laudū percussus amore. Vehementiorem motum, & quasi ictum doloris significavit.

» HISCE ego pluribus.) Ita & in III. de Finib. Si una uirtus, unū istud
» quod honestum appellas, rectum, laudabile, decorū, erit enim notius qualem sit pluribus notatum uocabulis idem declarantibus, &c.

» VT tute tibi imperes.) Ita enim certe in monitionib. usurpatur hoc, ut iubeamus aliquem seipsum, aut animū suum uincere. Et pulcerrimam esse aiunt uictoriam sui ipsius. Et Græci aliquem *λεπτοίχου*, itemq; *ἡρώ* esse dicūt. Quod quale sit, explicatur à Platone *ἡρώ* d. qui dicit in homine duplices esse contentiones quasi rudentū aut neruorū unam perturbationum, ut uoluptatis seu lætitiæ, itemq; molestiæ siue ægritudinis, & antecedentium illas metus atq; confidentiæ, seu cupiditatis. Alteram uero rationis, cui parere & obsequi illam oportere dicit. hæc autem cum perfecta iam sit, uirtus nominatur à Cicerone et alibi, ut IIII. de Finib. Ratio enim perfectio est uirtus. Sed *σοφία* d. hæc planius dicuntur, & sunt ad hunc illa locum aptiora.

» SAEPÊ enim uidemus fractos pud.) Itaq; præceptum datur contra iracundiam, ut irati sua ora in speculo contemplantur. Et scitum est quod in Lacedæmoniorum institutis fuisse accepimus, statis temporibus ut seruos ebrios producerent ante conspectū adolescentiæ suæ, & pudore tantæ deformitatis ab hoc illam uitio studerent detertere.

» IN Niptris.) Satis quidem constat nomen hoc esse Sophocleæ fabulæ, translatae à Pacuio: idem enim Cicero manifeste ostendit. Sed de argumento querendum. Non autem id accipi potest, quod aliqui tradidere, Vlysem saucium ictu apri apud Autolycum introduci, ubi cruore abluto uulnus illius curaretur. Nam & de bello saucium exportari, intelligi de ijs uersibus qui referuntur potest, et citatur uersus alicubi Nonij, de quo apparet in bello quosdam curari.

Vos betite defensum patriam in pugna.

Et hic etiam quidam moriens nescio quid dicit. Quod de Vlyse intelligi non potest. Suspico igitur, si huiusmodi aut par aut opus est suspicando colligere, de eiusdem argumenti fabula hæc esse adducta, cuius & supra in Eurypyli mentione uersus quosdam relatos audiuius: in scenam productis Homericis historijs Iliad. x. ubi optimates plerique
Græ-

Græcorum uulnerantur, & pugna excedunt, Agamemnon, Diomedes, Vlysses, Machaon, Eurypylus. Quod ad lauacra autem attinet, certe & cruorem de uulnere Eurypyli Patroclus *ἴσ' ἔδωκεν* *ἰλιάδ. γ.* & *ἰλιάδ. ε.* *διπλὴν δέ τ' ἔρα* parantur Machaoni. Versus autem plerique sunt anapestici generis, quos, ut hoc etiam loco coniecturas nostras exponamus, sic perscribendos putamus.

— Tu quoque Vlysses,

Quamquam grauius cernimus ictum,

Nimis es penè animo molli, qui

Consuetus in armis æuum agere,

Et sequentes:

Retinete, tenete, opprimate, ulcus

Nudate, heu miserum me, excrucior.

O perite, abscedite, iam iam

Dimittite: nam attactu & quasi

Sæuum amplificatis dolorem.

ATQVE ille non immoderatè.) De alio quopiam, non de Vlysse, quæ sequuntur accipienda arbitror, quippe qui alios obiurget, idq; moriens: quod in Vlysem non congruit. Est autem gnoma exposita uersibus trochaicis tetrametris catalecticis.

Conqueri fortunam aduersam, non lamentari decet.

Id uiri est officium, fletus animo muliebri additus.

ZENO proponatur.) Historiæ notæ sunt, de Valerio, & Laertio, Plutarcho. & ab interpretibus recitantur.

ABIECTO scuto.) Neque enim retento scuto fugere poterant, neq; abiecto pugnare. Itaq; *πὸ δουλοῦ* dixere, qui è prælio fugissent.

QVEM XII. tabulæ.) Sic enim interpretatus fuit Iessum, L. Aelius, ut Cicero de Legib. lib. II.

HERACLEOTES Dionysius.) Quem ex renibus laborantem descivisse à dogmate Stoico, Cicero scribit: cum oculorum morbo correptum sententiam mutasse, & transivisse ad Cyrenaicos, Laertius memorat. unde & *ἡτάδην* fuit appellatus. Lucianus *δυνασπίτης* & ipse rem exposuit: sed quo morbo laborauerit, non dicit. de quo, ut Athenæus libro VII. noluptario sene, non inscite Timon,

ἦν ἰν' ἐξῆρ δλιῶν, νῦν ἄρχεται ἠδλιῶαδαε.
 ὦρ' ἐρεῖ, ὦρ' δὲ γαμῆν, ὦρ' δὲ πεπῶαδῃ.

In parte occidua iam captat dulciauita.

Tempus habet suum amor, tempus connubia laeta.

Esq; suo amborum faciendus tempore finis.

QVI gymnici.) γυμνικοῦ ἀγῶναe Græci dixerunt, & σφαιρίας, in quibus gloriae & uirtutis certamen propositum esset. Demosthenes περὶ ἀποπέμπου τοῦ γυμνικοῦ ἀγῶναe νικῶσι τὰς σφαιρίας. ut fuerit ludi illi doctissimorum uirorum monumentis celebrati, Olympiorum, Pythiorum, Isthmiorum & Nemeorum, de quibus alibi. Decertabant autem nudi, quod tamen fieri coeptum, non diu ante bellum Peloponnesiacum, ut Thucydides scripsit, autore Orsippo Megarensi: quemadmodum epigramma graecum, quod alibi retulimus, indicat, cuius postremi uersus duo ita sonant,

Qui cum certarent induti membra priores,

Obtinuit frondem nudus Olympiacam.

PUNCTIS singulis.) Ad consuetudinem ferendorum suffragiorum referendum, quae in tabella punctis designarentur, ut ex Planciana intelligi potest, de qua proverbiali figura Horatius dixit,

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Pro Murena: Recordor quantum haec quaestiones in Senatu habitae punctorum nobis Serui detraxerint.

IN manibus habebat.) uersabat, & tractabat. In oculis esse, dixit πρὸς ἄλλοις.

OMNIA benefacta in luce.) Propterea quod honesti & recti laus semper est comes. Itaque & τὰ λατὰ, quae nunc benefacta dixit, & αὐτὰ sunt. Haec igitur non tegi, neque occuli solent. Contra malefacta, id est αἰσχρὰ, seu λατὰ, sunt ἄκατὰ, ideoque tenebras & caliginem amant.

UT est captus.) Terentianum, Ut captus est seruulorum. Itemque, humane ferunt: Terentius, Vix tamen humane patitur.

UT Arionem.) Fabula de Arione nota est de primo libro Herodoti. Gelius etiam interpretatur libro xvi. cap. xix.

VEL equi Pelopis, Neptuni.) Pelopem filium Tantalum uenisse e Phrygia in Graeciam, & nomen indidisse Peloponneso, nemo scire ignorat. Hunc amasse Neptunum accepimus: & petenti nuptias Hippodamiae, cuius procos a se uictos curuli certamine pater Oenomaus soleret interficere, tradidisse

didisse equos alatos, ut & Pindarus cecinit. Quibus & mare transfue-
 rit, post abiectum in illud ad Gerestum aurigam Myrtilum, ut si-
 gnificatur in Oreste, *ἄλλοι δὲ πρὸς τὸν ἄλκιμονα*. ceterum hoc aliter
 scio quosdam interpretatos. Esse autem Neptunum equestre numen, uel de
 cognomento illius patet. *Ἰσχυριος* enim dicitur, ut & Pausanias in Achai-
 cis refert, existimatque ad hunc referendam inuentionem rei & disciplinae
 equestris, sicuti & naualis. & adducit uersum, quem antiquus poeta
 Pamphos fecerit, in quo largitor equorum & nauium appellatur Neptu-
 nus. Itaque & apud Maronem curru super mari inuehitur. et Homerus sic
 facit ab equis trahi currum, ut axes non madescant aquis. Sunt autem uer-
 sus Iliad. v. quos ita uertimus,

Tum super æquoreas currum Deus incitat undas,
 Monstra maris circum exultant emersa profundo
 Undique, & agnoscunt uolitantem marmore regem,
 Lætus sese aperit pontus, siccumque iugales
 Abripiunt cursu celeres in fluctibus axem.

AD clepsydram. *ἡ δὲ λέξις* elocutio intelligendumque Reuertamur,
 aut persequamur reliqua: sic enim institutam esse disputationem ait. Ali-
 qui reposuerunt, Sic enim duximus, quod & ipsum *ἡ δὲ λέξις* fuerit: ut
 intelligatur, disputandum.

SED tibi uideo non.) Correctiuncula est inuitationis suae. Cum enim
 in crastinum adesse iussisset Atticum, nunc subijcit, nihil hoc opus fuisse.
 ipsum enim Atticum non passurum, ut quae restarent, sibi deberen-
 tur diutius: sed exacturum fuisse promissum,
 etiamsi ipse differret.

EXPLICATIONVM LIBRI II.

FINIS.

C 2 IN